

**Зоряна ЛАСТОВЕЦЬКА-СОЛАНСЬКА,**

*orcid.org/0000-0002-6606-9831*

*кандидатка мистецтвознавства,*

*доцентка кафедри історії музики*

*Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка*

*(Львів, Україна) zoriana0705@gmail.com*

**Степан СОЛАНСЬКИЙ,**

*orcid.org/0000-0001-9533-1344*

*кандидат мистецтвознавства,*

*доцент кафедри спеціального фортепіано і загального та спеціалізованого фортепіано*

*Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка*

*(Львів, Україна) szolanszky@gmail.com*

**Любомира ЛАСТОВЕЦЬКА,**

*orcid.org/0000-0001-6069-1606*

*доцентка кафедри методики музичного виховання і диригування*

*Інституту музичного мистецтва*

*Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

*(Дрогобич, Львівська область, Україна) lastovezky@gmail.com*

## УТІЛЕННЯ ОБРАЗУ КОРОЛЯ ДАНИЛА РОМАНОВИЧА В УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ

*Мета статті – розглянути художньо-мистецькі інтерпретації історичної постаті Короля Данила Романовича (1201–1264) крізь призму літературного, музичного, образотворчого, архітектурного, скульптурного та кіновтілення. Методологія дослідження ґрунтується на застосуванні міждисциплінарних підходів з акцентом на історичному, джерелознавчому й загально-культурологічному методах, що дали змогу виокремити стійкість наукового та художньо-мистецького інтересу як знак глибокої пошани й пієтету до одного з найвідоміших представників української історії. Наукова новизна полягає в доповненні наявних гуманітарних знань щодо шляхів мистецької реалізації історичного контексту життя Короля Данила Романовича. Його історична фігура є знаковою в національному вимірі та загальносвітовому контексті. Підтвердженням цього є як визнані та ґрунтовно описані істориками його здобутки як мудрого правителя, розбудовника й далекоглядного політика, так і пронесена крізь численні століття «історична пам'ять», забарвлена винятковим позитивно конотованим змістом. Крім високої оцінки історичної науки, постать Короля Данила удостоїлася значною кількістю «вшанувань» у різних видах мистецтва – скульптурі, архітектурі, малярстві, літературі, музиці, кіно, театрі. Особливо цей процес інтенсифікувався з початком Доби Незалежності, коли почалося заповнення «білих плям» вітчизняної історії й принагідно відбулася ревізія наявного наукового знання. Історична постать Короля Данила, яка стала одним із брендів української нації, і надалі продовжує викликати непроминує зацікавлення, свідченням чого є рясна кількість останніх історичних розвідок і мистецьких присвят. Перелік цих науково-мистецьких артефактів продовжує зростати в геометричній прогресії.*

**Ключові слова:** *Король Данило Романович, історія, українське мистецтво.*

**Zoryana LASTOVETSKA-SOLANSKA,**

*orcid.org/0000-0002-6606-9831*

*Candidate of Art History,*

*Associate Professor at the Department of History of Music*

*Lviv National Music Academy named after Mykola Lysenko*

*(Lviv, Ukraine) zoriana0705@gmail.com*

**Stepan SOLANSKYI,**

*orcid.org/0000-0001-9533-1344*

*Candidate of Art History,*

*Associate Professor at the Departments of Special Piano and General and Specialized Piano*

*Lviv National Music Academy named after Mykola Lysenko*

*(Lviv, Ukraine) szolanszky@gmail.com*

**Lyubomyra LASTOVETSKA,**  
 orcid.org/0000-0001-6069-1606

Associate Professor at the Department of Musical Education and Conducting  
 Institute of Music of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University  
 (Drohobych, Lviv region, Ukraine) lastovezky@gmail.com

## CREATION OF THE IMAGE OF KING DANYLO ROMANOVYCH IN UKRAINIAN ART

*The purpose of this research is to consider artistic interpretations of the historical figure of the King Danylo Romanovych (1201–1264) through the prism of literary, musical, visual, architectural, sculptural and cinema embodiment. The methodology of the research is based on the application of interdisciplinary approaches, with emphasis on historical, source and cultural methods, which allowed demonstrating the resilience of scientific and artistic interest as a sign of reverence and piety to one of the most famous representatives of Ukrainian history. The scientific novelty lies in the complement of existing humanitarian knowledge about the ways of artistic realization of the historical context of the King Danylo Romanovych's biography. His historical figure is iconic in the national dimension and worldwide context. Confirmation of this is both recognized and thoroughly described by historians of his achievements as a wise ruler, builder and farsighted politician, as well as the "historical memory", carried through many centuries, full with an exceptional positively connotated content. In addition to the high appreciation of historical science, the King Danylo's figure has been honored with a large number of "homage" in various forms of art – sculpture, architecture, painting, literature, music, cinema, theater. This process was intensified especially with the beginning of the Independence Day, when the filling of the "white spots" of national history began and the existing scientific knowledge was revised accordingly. The historical figure of the King Danylo, who has become one of the brands of the Ukrainian nation, continues to arouse constant interest, as evidenced by the abundance of recent historical researches and artistic dedications. The list of these scientific and artistic artifacts continues to grow exponentially.*

**Key words:** the King Danylo Romanovych, history, Ukrainian art.

**Постановка проблеми.** За часи правління князя (з 1253 р. – короля), дипломата, полководця, державотворця Данила Романовича (1201–1264) Галицько-Волинське князівство досягнуло найвищого ступеня економічно-політичного, релігійного та соціокультурного розвитку. Його вчинки та дії як мудрого й далекоглядного керманіча принесли позитивні «політичні плоди» й отримали широкий суспільно-історичний і культурно-мистецький резонанс, відлуння якого пронеслося крізь горна століть і досягнуло початку XXI ст. Свідченням стійкого інтересу до легендарної постаті Данила Галицького є прискіплива увага науковців, значна кількість історіографічних розвідок і художніх артефактів у різних видах мистецтва як знак високої оцінки його місця в національному культурно-історичному наративі.

**Аналіз досліджень.** Основна частина розвідок, присвячених Данилу Романовичу (Я. Дашкевича, В. Александрович, О. Добржанського, Ф. Яценюка, Є. Михальчука, І. Паславського, М. Волощука, І. Гояна, Й. Міляна, О. Головка, М. Котляра, В. Нагірного, Р. Пастуха та ін.), становлять історичні матеріали, що стосуються різних аспектів його життєпису в контексті історії Галицько-Волинської держави (Я. Ісаєвича, Л. Войтовича, Н. Федорака, В. Ідзьо, М. Волощука, І. Ліхтея та ін.), державотворчої діяльності на тлі політичної ситуації тодішньої доби (В. Бадяка, І. Максимо-

вича, Д. Добровського (D. Dąbrowski), Т. Чугуя (Чугуй, 2017; 2019) та ін.), є просопографічними портретами Короля Данила, членів його родини (Л. Купчинської, О. Головка) та ін.

У 2007 р. виникла громадська організація «Мистецький фонд імені Короля Данила», яка заініціювала проведення розмаїтих науково-мистецьких проєктів. Зокрема, проведено Міжнародну наукову конференцію й видано збірник матеріалів «Доба короля Данила в науці, мистецтві, літературі» (2008), до якого ввійшли статті Ю. Ясіновського, Н. Сиротинської, М. Котляра, О. Головка, Л. Войтовича, І. Банаха, А. Гречила, Я. Онищука, І. Паславського, В. Любашенко та ін. Найбільш дотичними до означеної розвідки є праці кандидата історичних наук Н. Христана, у яких образ Данила Романовича аналізується крізь призму концепту історичної та культурної пам'яті на прикладі візуального мистецтва (монументи, марки, ордени, картини тощо) та екранізацій (Христан, 2018). Натомість констатується відсутність наукового висвітлення відображення його історичного образу в комплексній мистецькій площині.

**Мета статті** – проаналізувати взірці художнього втілення історичного образу Короля Данила Романовича в українському мистецтві: скульптурі, архітектурі, малярстві, літературі, музиці, кінематографі й театрі.

**Виклад основного матеріалу.** Легендарна постать Короля Данила Романовича, сина князя, творця Галицько-Волинського князівства Романа Мстиславовича (1150–1205), знаходиться в постійному фокусі зацікавлень науковців, адже чимало векторів його багатогранної діяльності й досі потребують подальшого вивчення. Велика часова дистанція сприяла тому, що, окрім суто історичного фактажу, життєпис короля Данила оповитий значною кількістю легенд, міфів і домислів, які подекуди проблематично відокремити від реальних подій. У радянській історичній доктрині політичні міркування Короля Данила інтерпретувалися доволі «своєрідно» та часто штучно фальсифікувалися. Особливе це стосувалося європейського вектору спрямування його зовнішньої політики. Про це згадувалося спорадично, адже його діяльність і погляди нерідко йшли в розріз із відретушованим і партійно заангажованим радянським баченням минулого. Основний акцент було покладено на значні військові здобутки Короля Данила як безстрашного полководця. З початком Доби Незалежності українські історики в руслі ретроспекції в «конструюванні нової історичної пам'яті» (за Н. Христаном) сформували вельми цінний об'ємний пласт «данилознавчих» студій.

Час правління Данила Романовича був складним. Об'єднуючи українські землі, він відродив одне з найбільших у тогочасній Європі Галицько-Волинське князівство. Великих перемог він зазнав не тільки на ратному полі, а й у царині дипломатії, зумів налагодити добрі відносини з кількома європейськими державами. Вінцем політичної кар'єри Данила Романовича стало отримання в 1253 р. від Папи Римського Інокентія IV титулу «Король Русі» (*Rex Russiae*).

Іменем Данила Галицького названі численні площі, вулиці, провулки та бульвари країни, також культурні й навчальні інституції, соціально-адміністративні об'єкти тощо. Зокрема, Львівський національний медичний університет (21.10.1998), Міжнародний аеропорт «Львів» (09.11.2011). 12.04.2012 тут відкрито бюст «Король Данило» (автор – Е. Мисько). 03.05.2017 Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького як приватний заклад вищої освіти перейменовано в «Університет Короля Данила». Крім того, полководець зображений на нумізматичних і геральдичних матеріалах, грошових одиницях, поштових марках, державних нагородах («Орден Данила Галицького» (2003)), листівках тощо. 01.07.1998 НБУ в серії «Княжа Україна» випустив присвячену йому монету; медаллю князя Данила Галицького нагороджуються вій-

ськовослужбовці ЗСУ й інших військових формувань; іменем князя Данила Галицького названо 24 окрему механізовану Бердичівську залізну бригаду; Міжнародне спортивне товариство Короля Данила тощо.

У культурному просторі країни постать полководця інспірувала мистців різних шкіл і генерацій. Усі дедиковані йому артефакти об'єднують спільна риса – планомірна візуалізація засобами різних видів мистецтва історичного образу Данила Романовича. Вона слугує утвердженню культурної та національної пам'яті народу.

**Скульптура, архітектура.** За влучним спостереженням Н. Христана, «за період існування незалежної України образ Данила Романовича зайняв стійке місце в українській культурній свідомості... Найбільш цінним і найбільш ефективним способом репрезентації образу давнього правителя у суспільстві стало відкриття низки монументів або ж пам'ятників» (Христан, 2018а: 140–141, 136).

Скульптури Короля-полководця прикрашають кілька українських міст – Галич, Львів, Тернопіль, Володимир-Волинський. У Добу Незалежної України бронзовий пам'ятник полководцю відкрито вперше, з-поміж інших міст у м. Галичі. Він розташований на гранітному постаменті з написом «Король Данило Галицький», установлений у центрі міста 22.09.1998 на Майдані Різдва в день святкування 1100-літнього ювілею міста. Король Данило в образі переможця з мечем у правій руці постає у вигляді вершника на коні. Давнє місто Галич тісно пов'язане з іменем Данила Романовича: у 1238 р. саме звідси він об'єднав галицькі та волинські землі. Авторами пам'ятника є львівські мистці: скульптори Олександр Пилев (1928\*), Валентин Подольський (1931\*) та архітектор Олег Чамара (Голубець, 2008).

Окрасою архітектури м. Львова є пам'ятник Данилу Романовичу. Як і в м. Галичі, його композиція складається з гранітного постаменту (з написом «Король Данило») та бронзової статуї вершника на коні. Символічно, що пам'ятник Данилу Галицькому розташований на площі Галицькій, де колись була Галицька брама, через яку в давні часи в'їжджали до міста. У 1999 р. було оголошено Всеукраїнський конкурс на проект пам'ятника Королю Данилу, приурочений 800-річчю від дня його народження, яке громадськість мала відзначити у 2001 р. З-поміж 20 проектів, поданих на конкурс анонімно, перемогла творча група скульпторів Василя Ярича (1951\*), Романа Романовича (1942–2014) та архітектора Яреми Чурилика (1960–2016). У їхній мистецькій візії Король Данило постає у вигляді воїна-вершника з підня-

тою правою рукою, ліва ж тримає стремена. Його корону разом із тризубом розташовано в центрі на постаменті пам'ятника, по кутах якого поміщено маскарони чотирьох левів. Відкриття пам'ятника відбулося 29.10.2001, коли широка спільнота відзначала 800-річчя від народження Короля, у рамках Міжнародного економічного форуму з питань прикордонного співробітництва.

Увічнена в карбованій міді та граніті постать Короля й у м. Тернополі на Майдані Волі поряд із давнім Домініканським монастирем. П'єдестал із гранітних плит із викарбуваним написом «Данило Галицький» сприймається на кшталт скель. Данило Романович постає в образі воїна, що сидить на коні. Полководця зображено в обладунках, без корони на голові, з опущеним мечем у правій руці та щитом у лівій. Навколо пам'ятника знаходиться уквітчане підніжжя з гранітних плит. Показово, що як і в м. Львові, пам'ятник Королю в м. Тернополі спорудили з нагоди відзначення 800-річчя з дня його народження. Над ним також працювала творча тріада – скульптори Богдан Рудий, Борис Рудий, архітектор Олександр Міщук. Відкриття монументу відбулося 05.10.2002.

Мідний пам'ятник Королю Данилу встановили у 2001 р. на вулиці Луцькій у м. Володимир-Волинському. Тут він постає в сидячій позі в образі молодого князя, який у правій руці тримає меч, а в лівій – сувої з текстом, які можна сприймати як прообраз Галицько-Волинського літопису. На гранітному постаменті міститься напис «Князь Данило. Король Волині і Галича». Як і в м. Тернополі, постамент монументу обрамлений квітковими клумбами. Авторами пам'ятника є тріо мистців: скульпторка Теодозія Бриж (1929–1999) (її дипломною роботою став проект пам'ятника Данилові Романовичу) та архітектори Костянтин Присяжний (1936–2015) і Сергій Кравцов. Бронзову копію Володимир-Волинського пам'ятника Данилу Галицькому подарували у 2001 р. Папі Івану Павлові II під час його візиту на Львівщину. У м. Володимир-Волинський також є пам'ятник «Данилу і Васильку Романовичам» авторства Т. Бриж, установлений у 1988 р. з нагоди 1000-ліття міста. Тут Данило зображений юнаком, як і його брат Василько: малолітні княжичі тримають сідло з обладунками батька Романа Мстиславича.

Крім монументальних пам'ятників, Король Данило зображений і на бронзових погруддях: зокрема, у м. Івано-Франківську (2015, «Король Данило Галицький 1210–1264», скульптор – Ігор Семак), м. Львові (1954, «Данило Галицький – засновник Львова», скульптор – Т. Бриж; погруддя – авторства Е. Миська).

**Малярство.** Постать Данила Романовича стала потужним інспіратором і для майстрів пензля, які створили чимало його портретів, зобразили церемонію коронації та участь у численних баталіях. Цьому підтвердженням слугують полотна живописців минулого й сучасності. Однією з найвідоміших є картина Антона Пилиповського «Коронація Данила» (XIX ст.), копія представлена навесні 2009 р. на експозиції «Дух епохи короля Данила» у Музеї Волинської ікони з нагоди 810-ї річниці Держави Романовичів і Дня Європи в Україні.

Серед сучасних живописних візій – картина «Король Данило Романович» (п. акрил, 2013) народного художника України Володимира Слєпченка (1947\*), створена в сучасній манері арт-лайну (мистецтво ліній). Триптих «Князь Данило Галицький» (олія, полотно; 1982–1992) живописця Володимира Липового (1950\*) написаний у манері монументального живопису (центральна частина – «Мати», права частина – «Батько», ліва частина – «Вчитель»).

Варто відзначити проект «Король Данило» Народного художника України Мирослава Отковича (1947\*), який складається з дев'яти живописних полотен, що поєднують техніки акварелі й темпері. Він експонований наприкінці березня 2017 р. в Міжнародному аеропорті «Львів» імені Данила Галицького. На них зображено один епізод із життя Данила Романовича – прибуття послів Папи Римського з пропозицією коронації.

**Література.** Данило Романович, як перший і єдиний король в історії України, став головним героєм різножанрових літературних творів, як художніх, так і науково-популярних. Серед найвідоміших – історична поема «Данило Галицький» (1942) Миколи Бажана (1904–1983), яка побачила світ під час війни. Головного героя письменник трактує як непересічного полководця, «воїна українських піль» (Бажан, 1949). За цю поему 1946 р. мистець відзначений Державною премією СРСР.

Історичний роман «Данило Галицький» (1951) уважається найвищим творчим досягненням українського письменника Антона Хижняка (1907–1993), який працював над ним упродовж семи років. У 1953 р. роман був надрукований у Нью-Йорку на шпальтах газети «Українські щоденні вісті», у 1956 р. був перекладений російською мовою та кілька раз перевидааний. Події, описані в романі, відбуваються впродовж 60 років (Хижняк, 1991). Понад 180 героїв твору, чимало яких мають історичні прототиби, належать до трьох генерацій.

Події обох романів (М. Бажана й А. Хижняка) завершуються до 1253 р. й не заторкують коро-

нації Данила Романовича. На противагу історичного роману «Корона Данила Галицького» (1996) українського прозаїка, краєзнавця Романа Коритка (1935\*) (Коритко, 2008), у якому події середини XIV ст. перегукуються з актуальними, а Корона Короля Данила є символом минулого, теперішнього та майбутнього державницького устрою. Іншу працю Р. Коритка «Таємниця корони Данила Галицького» (Коритко, 2009) згадує історик Т. Чугуй у статті «Коронація Данила Романовича: дискусійні питання історіографії» (Чугуй, 2017: 9).

У перелічених літературних творах (М. Бажана, А. Хижняка, Р. Коритка) возвеличуються відвага та патріотичні почуття, підкреслюється ідея державотворення, акцентуються ратні подвиги й державно-будівничі здобутки Короля Данила на тлі його історичної доби як центрального персонажа, що представляє загальнонародні інтереси.

У 2016 р. в серії «Творці державного престижу» з'явилася книга «Данило Галицький» (Главацький, 2016) історика Максима Главацького. Цей історико-літературний твір написаний у жанрі біографії, як і книга «Данило Галицький» М. Згурської та Ю. Белочкіної, яка у 2009 р. побачила світ російською мовою, а у 2018 р. – в українському перекладі Т. Рассадкіної (Згурська, Белочкіна, 2018).

Після публікації вищезгаданого роману М. Бажана в московському «Историческом журнале» в 1943 р. з'явилася стаття історика В. Пашуто, у якій фігурував «русский князь Даниил Галицкий» у «южнорусских землях» (Пашуто, 1943). Фальшування та перекручування історичних фактів, що торкаються життєпису й різнобічної діяльності Данила Романовича, надання йому російської «історичної прописки», спостерігаються й у новітніх творах російських авторів: у «Даниил Галицкий. Первый русский король» письменниці, авторки творів на історичні теми Н. Павліщевої (Павліщева, 2010) і «Тайна князя Галицкого» письменника О. Прозорова (Прозоров, 2013), написаного в стилі історичного «фентезі». Спотворення та перекручування фактів історичної дійсності є й у романі «Даниил Галицкий. Король, погубивший королевство» (Чернявский, 2015) письменника-історика С. Чернявського та романі «Александр Невский и Даниил Галицкий. Рождение третьего Рима» (Ларионов, 2015) В. Ларіонова.

У 2016 р. в Харкові побачила світ історична проза «Данило Галицький» Тараса Орлика (Орлик, 2016). На жаль, на літературних форумах відсутні будь-які відомості про автора цього твору чи згадки про його інші книги. Беручи до

уваги той факт, що цей історично-пригодницький роман є перекладом із російської мови М. Волощак, можна припустити, що яскраво конотовані українські ім'я та прізвище (Тарас Орлик) спеціально та свідомо обрані як літературний псевдонім іншого нині невідомого письменника. Цікавим є факт, що роман Т. Орлика, як і книги С. Чернявського, В. Ларіонова, Н. Павліщевої та О. Прозорова, представлені не лише на численних російських книжкових порталах та Інтернет-магазинах, а й українських (!), як й аудіокнига «Князь Даниил Галицкий. Галицко-Волынское княжество» петербурзького історика С. Віватенка (Віватенко, 2017).

**Музика.** Постать Данила Романовича отримала мистецьку інтерпретацію й у царині музичного мистецтва, у жанрах симфонічної поеми, опери та фортепіанного циклу. Одним із перших творів-присвят стала симфонічна поема «Данило Галицький» (1942) українського композитора Богдана Крижанівського (1894–1955) на текст поеми М. Бажана. Перше виконання відбулося 11.05.1946 у м. Чернівці. Довгий час твір був забутий. Його віднайшов у фондах ІМФЕ ім. М. Рильського та виконав 26.06.2015 із симфонічним оркестром і хором «Чернівці» художній керівник і диригент Чернівецької філармонії Й. Созанський.

У національному музичному мистецтві лише кілька українських історичних постатей (Ярослав Мудрий, Богдан Хмельницький, Олекса Довбуш і Данило Романович) отримали мистецьке втілення в жанрі опери. У творчій спадщині сучасного українського композитора Мирослава Волинського (1955\*) виділяється опера «Данило Галицький» (початкова назва – «Порятунок Європи») (2009), створена за підтримки «Мистецького фонду імені Короля Данила». Лібрето до опери написали Р. Горак та А. Волинська. У його лібрето – реальні історичні події XIII ст., почерпнуті з літописів. Драматургія опери побудована на симбіозі героїко-патріотичної та лірично-любовної лінії. Масштабності твору надають народно-побутові сцени. Композитор перевтілює в опері давні церковні наспіви та монгольський мелос (Волинський, 2013). Прем'єра твору була запланована на 04.10.2010, однак він так і не побачив світло рамп та ще чекає постановки.

У творчому доробку сучасного українського композитора Миколи Ластовецького (1947\*) виділяється фортепіанний цикл «Про короля Данила, його сина Лева, принцесу Констанцію та заснування Львова (вісім музичних сторінок з історії України XIII ст.)» (Ластовецький, 2016), який складається з восьми номерів: «Ранкова молитва

в стародавньому Галичі Року 1238 (з нагоди його повернення до князя Данила та початку відродження об'єднаної держави)», «Інавгурація короля Данила Галицького (урочиста церемонія коронування та сходження на престол) року 1253», «Молодий княжич Лев (син короля Данила)», «Принцеса Констанція (донька угорського короля Бели IV – наречена княжича Лева)», «Придворний весільний танець з XIII ст. (княжича Лева та принцеси Констанції)», «Панегірик королю Данилу Галицькому (воїну, об'єднувачу українських земель, засновнику міста Львова)», «Різдвяна ніч Року 1256 (на львівському Високому Замку)», «Дитяча щедрівка Нового Року 1257 (на львівському майдані)». У побудові циклу М. Ластовецький дотримався хронологічних рамок описуваних історичних подій.

**Кіно.** В українському кінематографі історична постать Короля Данила екранізована двічі. У 1987 р. на Одеській кіностудії імені О. Довженка знято історичну драму «Данило – князь Галицький» (режисер Я. Луцій), трактовану в дусі радянських патріотичних фільмів. Фільм став помітним культурним явищем, як показовий взірець вітчизняного «історичного полотна». Серед останніх здобутків українського кіно – історичний бойовик «Король Данило», який вийшов у прокат у листопаді 2018 р. За словами його режисера Т. Химича, фільм поєднує елементи драми, бойовика та комедії (Мончук, 2018). Творці картини опиралися на історичні джерела, зокрема на праці доктора історичних наук Л. Войтовича, хоча художня фабула та сюжет фільму вигадані. Виконавець головної ролі, професійний каскадер С. Ярмошенко зазначив: «Образ короля Данила на екрані войовничий, твердий і виважений. Це людина, яка приймала дуже складні рішення, що давалися йому дуже великою ціною» (Мончук, 2018).

**Театр.** Постать Данила Романовича присутня й у національному театральному репертуарі. Вистава «Князь Данило Галицький» драматурга Василя Босовича (1986) поставлена в Національному українському драматичному театрі ім. М. Заньковецької (06.12.1986; режисери – А. Бабенко, Ф. Стригун; художник – М. Кипріян). 23.06.2019 відбулася прем'єра вистави «Данило Галицький» В. Босовича в постановці народного театру «Легенда» в м. Калуші (режисери – Л. Піцик, І. Хемич), у якій брали участь 20 акторів.

**Висновки.** Король Данило Романович є знаковою фігурою української середньовічної історії. Постать полководця одержала мистецьке вираження в скульптурі, архітектурі, малярстві, літературі, музиці, кінематографі, театрі.

Король Данило увіковічений у пам'ятках монументального мистецтва в кількох українських містах – Галичі (1998), Львові (2001), Тернополі (2002) та Володимир-Волинському (2001). Відкриття монументальних споруд у двох обласних центрах було інспіроване відзначенням 800-річчя з дня народження Короля. Усі пам'ятки об'єднують спільні риси – монументалізм у зображенні скульпторами й архітекторами міці та фізичної сили Данила Романовича-вершника, наявність образів коня (за винятком м. Володимир-Волинський) і меча як його «вірних товаришів», готовність до руху та подвигів.

Більшість картин, що візуалізують образ Короля Данила, відштовхуються від історичного підґрунтя. Вони написані з використанням як традиційних засобів виразності (А. Пилиповський), так і модерних прийомів (арт-лайн В. Слєпченка), декотрі виконані в манері монументального живопису (В. Липовий), поєднують техніки акварелі та темпері (М. Откович).

У мистецтві слова Король Данило, як головний персонаж, утілені в різних літературних жанрах (поема-фреска, роман, драма, оповідання тощо), у творах художньої та наукової біографії. Данилу Романовичу присвятили літературні твори М. Бажан, А. Хижняк, Р. Коритко й ін. Їх героями є реальні історичні персонажі, об'єднані навколо центральної постаті Короля Данила. Водночас важливою в цих творах є роль народу. У декотрих взірцях основний акцент кладеться на збереженні історичної хронології та біографії (М. Главацький, М. Згурська, Ю. Белочкіна). Водночас в останні роки констатується активізація інтересу російських письменників (С. Чернявський, В. Ларіонов, Н. Павліщева, О. Прозоров, С. Віватенко) до постаті Короля Данила, які трактують його як героя російської історії, значною мірою перекручуючи факти історичної дійсності.

У ділянці музичного мистецтва постать Короля Данила інспірувала композиторів Б. Крижанівського, М. Волинського і М. Ластовецького, отримавши творче вираження в жанрах симфонічної поеми, опери та фортепіанного циклу. Завдяки старанням диригента Чернівецької філармонії Й. Созанського, симфонічна поема «Данило Галицький» (1942) Б. Крижанівського віднайдена й лише у 2015 р. повернута із забуття. В основі опери «Данило Галицький» (2009) М. Волинського – історичні події часів Галицько-Волинського князівства, зафіксовані в літописах. У фортепіанному циклі М. Ластовецького «Про короля Данила, його сина Лева, принцесу Констанцію та заснування Львова (вісім музичних сторінок з

історії України XIII ст.)» (2016) отримали музичне відображення коронація можновладця, одруження сина Лева, заснування міста Львова. Композитор створив музичні портрети Короля Данила, княжича Лева та принцеси Констанції, використав жанри павани, щедрівки, весільного танцю.

Данило Романович увіковічений і в мистецтві кіно й театру. Зокрема, в українському кінематографі вийшло два, присвячені йому фільми: «Данило – князь Галицький» (1987) і «Король Данило» (2018), останній із яких кінокритики окреслили «дебютний вітчизняний історичний блокбастер». У мистецтві Мельпомени вирізняються дві постановки за п'єсою драматурга В. Босовича: «Князь Данило Галицький» (1986)

Львівського театру ім. М. Заньковецької та нещодавня «Данило Галицький» (2019) Калуського народного театру «Легенда».

Отже, ареал досліджень, присвячених постаті Данила Романовича в міждисциплінарному дискурсі, кількісно розширюється. Водночас із появою щойно написаних присвятних Королеві мистецьких артефактів, відкриваються нові обрії для майбутніх розвідок, які утверджують його особливий, «королівський» статус як у національній історії, так і культурній дипломатії.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі полягають в аналізі мистецьких інтерпретацій інших знакових постатей української історії, які символізують її героїчне національне минуле.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бажан М. П. Данило Галицький. *Вірші і поеми*. Київ, 1949. 216 с.
2. Відбулась прем'єра вистави «Данило Галицький». *Калуська міська рада*. 25.09.2019. URL: <http://kalushcity.if.ua/news/category/city/2019/06/25/21228/view>.
3. Виватенко С. В. Князь Даниил Галицкий. Галицко-Волынское княжество. Москва, 2017. URL: <https://www.livelib.ru/book/1003662790-knyaz-daniil-galitskij-galitsko-volynskoe-knyazhestvo-sergej-vivatenko>.
4. Волинський М. М. Митарства з «Данилом»: Виступ на Міжнародній науково-практичній конференції «Українська середньовічна держава (XIII–XIV ст.)». Львів, 2013. URL: [https://mwolynskij.at.ua/publ/mitarstva\\_z\\_danilom\\_vistup\\_na\\_mizhnarodnij\\_naukovo\\_praktichnij\\_konferenciji\\_ukrajinska\\_serednovichna\\_derzhava\\_xiii\\_xiv\\_st/1-1-0-9](https://mwolynskij.at.ua/publ/mitarstva_z_danilom_vistup_na_mizhnarodnij_naukovo_praktichnij_konferenciji_ukrajinska_serednovichna_derzhava_xiii_xiv_st/1-1-0-9).
5. Главацький М. В. Данило Галицький. Київ : КМ-БУКС, 2016. 144 с.
6. Голубець О. Образ Данила Галицького у творчості сучасних львівських митців. *Доба Короля Данила в науці, мистецтві, літературі* : матеріали Міжнародної наукової конференції 29–30 листопада 2007 р., Львів. Львів, 2008. С. 334.
7. Доба короля Данила в науці, мистецтві, літературі (Матеріали Міжнародної наукової конференції 29–30 листопада 2007 р. Львів) / ред. Т. Отковича, З. Лильо-Откович. Львів, 2008. 467 с.
8. Згурська М., Белочкіна Ю. Данило Галицький. Харків : Фоліо, 2018. 121 с.
9. Коритко Р. Ф. Корона Данила Галицького. Львів : Тріада Плюс, 2008. 492 с.
10. Коритко Р. Ф. Таємниця корони Данила Галицького. *Король Данило Галицький у пам'ятках історії та культури*. Івано-Франківськ : Плай, 2009. С. 53–60.
11. Ларионов В. Александр Невский и Даниил Галицкий. Рождение третьего Рима. Москва : Вече, 2015. 320 с.
12. Ластовецький М. А. Про короля Данила, його сина Лева, принцесу Констанцію та заснування Львова (вісім музичних сторінок з історії України XIII ст.). *Фортепіанні н'єси для дітей та юнацтва (зошит 3)*. Дрогобич : Північ, 2016. С. 71–80.
13. Мончук О. Історичний бойовик «Король Данило» перетворює у серіал. *Галичина*. 2018. URL: <https://galychna.if.ua/analytic/istorichny-boyovik-korol-danilo-peretvoryat-u-serial/>.
14. Павлищева Н. Даниил Галицкий. Первый русский король. Москва, 2010. 448 с.
15. Пашуто В. Т. Даниил Галицкий. *Исторический журнал*. Москва, 1943. № 3–4. С. 37–44.
16. Прозоров А. Д. Тайна князя Галицкого. Москва : Эксмо, 2013. 352 с.
17. Орлик Т. Данило Галицький / пер. з рос. М. Волошак. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. 152 с.
18. У Чернівцях після майже 70-літнього забуття виконують симфонічну поему «Данило Галицький». *Молодий буковинець*. 17.06.2015. URL: [https://molbuk.ua/chernovtsy\\_news/93443-u-chernivcyakh-pislya-mayzhe-70-litnogo-zabuttya-vukonayut-symfonichnu-poemu-danylo-galycky.html](https://molbuk.ua/chernovtsy_news/93443-u-chernivcyakh-pislya-mayzhe-70-litnogo-zabuttya-vukonayut-symfonichnu-poemu-danylo-galycky.html).
19. Хижняк А. Ф. Даниил Галицкий / пер. с укр. И. Карабутенко. Москва : Панорама, 1991. 559 с.
20. Христан Н. М. Король Данило Романович в українській культурній пам'яті другої половини XIX – початку XXI ст. : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 «Історія України». Чернівці, 2018 а. 250 с.
21. Христан Н. М. Мистецтво пам'яті: образ Короля Данила Романовича у візуальній культурі сучасної України. *Емінак*. Миколаїв, 2018. № 3 (1). С. 135–148. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/eminak\\_2018\\_3%281%29\\_\\_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/eminak_2018_3%281%29__22).
22. Хронологія репертуару театру імені Марії Заньковецької. URL: [https://www.zankovetska.com.ua/repertoire/archive/timeline\\_repertoire/](https://www.zankovetska.com.ua/repertoire/archive/timeline_repertoire/).
23. Чернявський С. Н. Даниил Галицкий. Король, погубивший королевство. Москва : Вече, 2015. 320 с.
24. Чугуй Т. О. Король Данило Романович у русько-монгольських відносинах: дискусійні питання історіографії. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Серія «Історія України»*. Харків, 2019. Вип. 29. С. 6–25.
25. Чугуй Т. О. Коронація Данила Романовича: дискусійні питання історіографії. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Серія «Історія України»*. Харків, 2017. Вип. 25. С. 6–17.

## REFERENCES

1. Bazhan M.P. Danylo Halytskyi [Danylo Halytsky]. *Virshi i Poemy*. Kyiv, 1949. 216 p. [in Ukrainian].
2. Cherniavskij S.N. Daniil Galitskij. Korol, pogubivshyj korolevstvo [Danylo Halytskyj. The King who destroyed the kingdom]. Moskva: Veche, 2015. 320 p. [in Russian].
3. Khronolohiia repertuaru teatru imeni Marii Zankovetskoj [Chronology of the repertoire of the Maria Zankovetska Theater]. URL: [https://www.zankovetska.com.ua/repertoire/archive/timeline\\_repertoire/](https://www.zankovetska.com.ua/repertoire/archive/timeline_repertoire/) [in Ukrainian].
4. Chuhuj T.O. Korol Danylo Romanovych v rusko-monholskykh vidnosynakh: dyskusiini pytannia istoriohrafii [King Danylo Romanovych in Russo-Mongolian relations: discussion questions of historiography]. *Visnyk KhNU im. V.N. Karazina. Seriya: Istoriiia Ukrainy*. Kharkiv, 2019. Issue 29, P. 6–25. DOI: 10.26565/2227-6505-2019-29-01 [in Ukrainian].
5. Chuhuj T.O. Koronatsiia Danyla Romanovycha: dyskusiini pytannia istoriohrafii [The coronation of Danylo Romanovych: discussion questions of historiography]. *Visnyk KhNU im. V.N. Karazina. Seriya: Istoriiia Ukrainy*. Kharkiv, 2017. Issue 25. P. 6–17. DOI: 10.26565/2225-6505-2017-2-1 [in Ukrainian].
6. Doba Korolia Danyla v nauksi, mystetstvi, literaturi (Materialy mizhnarodnoi naukovo konferentsii 29-30 lystopada 2007 r. Lviv) [King Danylo's era in science, art, literature (proceedings of the International scientific conference. November 29-30, 2007 Lviv)]. Lviv, 2008, 467 p. [in Ukrainian].
7. Hlavatskyj M.V. Danylo Halytskyj [Danylo Halytskyj]. Kyiv: KM-BUKS, 2016. 144 p. [in Ukrainian].
8. Holubets O. Obraz Danyla Halytskoho u tvorchosti suchasnykh lvivskykh myttstv [The image of Danylo Halytsky in the works of contemporary Lviv artists]. *Doba Korolia Danyla v nauksi, mystetstvi, literaturi (Materialy mizhnarodnoi naukovo konferentsii 29-30 lystopada 2007 r. Lviv)*, Lviv, 2008. 334 p. [in Ukrainian].
9. Khrystan N.M. Korol Danylo Romanovych v ukrainskii kulturnii pamiatii druhoi polovyny XIX – pochatku XXI st. (dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.01 – Istoriiia Ukrainy) [King Danilo Romanovych in the Ukrainian cultural memory of the second half of the 19th – beginning of the 21st centuries. (diss... Candidate of Science (History): 07.00.01 – History of Ukraine)]. Chernivtsi, 2018. 250 p. [in Ukrainian].
10. Khrystan N.M. Mystetstvo pamiatii: obraz Korolia Danyla Romanovycha u vizualnii kulturi suchasnoi Ukrainy [The art of memory: the image of King Danylo Romanovych in the visual culture of modern Ukraine]. *Eminak*. Mykolaiv, 2018. Issue 3 (1). P. 135–148. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/emina\\_k\\_2018\\_3%281%29\\_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/emina_k_2018_3%281%29_22) [in Ukrainian].
11. Khyzhniak A.F. Daniil Galitskij [Danylo Halytskyj]. Moskva: Panorama, 1991. 559 p. [in Russian].
12. Korytko R.F. Korona Danyla Halytskoho [Crown of Danylo Halytskyj]. Lviv: Triada Plus, 2008. 492 p. [in Ukrainian].
13. Korytko R.F. Taiemnytsia korony Danyla Halytskoho [The mystery of the crown of Danylo Halytskyj]. *Korol Danylo Halytskyi u pamiatkakh istorii ta kultury*. Ivano-Frankivsk: Plai, 2009. P. 53–60 [in Ukrainian].
14. Larionov V. Aleksandr Nevskii i Daniil Halitskii. Rozhdenie tretogo Rima [Alexander Nevsky and Danylo Halytskyj. Birth of the third Rome]. Moskva: Veche, 2015. 320 p. [in Russian].
15. Lastovetskyj M.A. Pro korolia Danyla, yoho syna Leva, pryntsesu Konstansiiu ta zasnuvannia Lvova (visim muzychnykh storinok z istorii Ukrainy XIII stolittia) [About King Danylo, his son Leo, Princess Constance and the founding of Lviv (eight musical pages on the history of Ukraine of the 13th century)]. *Fortepianni piesy dlia ditei ta yunatstva (zoshyt 3)*. Drohobych: Pósvit, 2016. P. 71–80 [in Ukrainian].
16. Mohchuk O. Istorychnyi boiovyk «Korol Danylo» peretvoriat u serial [The historical action movie «King Danylo» will be turned into a series]. *Halychyna*. 2018. URL: <https://galychyna.if.ua/analytic/istorichniy-boiovyk-korol-danilo-peretvoryat-u-serial/> [in Ukrainian].
17. Orlyk T. Danylo Halytskyj [Danylo Halytskyj]. Kharkiv: «Klub Simeinoho Dozvillia», 2016. 152 p. [in Ukrainian].
18. Pashuto V.T. Daniil Galitskij [Danylo Halytskyj]. *Istoricheskij zhurnal*. Moskva, 1943. № 3–4. P. 37–44 [in Russian].
19. Pavlishcheva N. Daniil Galitskij. Pervyi russkij korol [Danylo Halytskyj. The first Russian king]. Moskva, 2010. 448 p. [in Russian].
20. Prozorov A.D. Tajna kniazia Galitskogo [The secret of Knyaz Galytsky]. Moskva: Eksmo, 2013. 352 p. [in Russian].
21. U Chernivtsiakh pislia maizhe 70-litnoho zabuttia vykonaiut symfonichnu poemu «Danylo Halytskyi» [In Chernivtsi, after almost 70 years of oblivion, will be performed a symphonic poem «Danylo Halytskyi»]. *Molodyi bukovynets*. 17.06.2015. URL: [https://molbuk.ua/chernovtsy\\_news/93443-u-chernivcyakh-pislya-maizhe-70-litnogo-zabuttia-vykonayut-symfonichnu-poemu-danylo-galycky.html](https://molbuk.ua/chernovtsy_news/93443-u-chernivcyakh-pislya-maizhe-70-litnogo-zabuttia-vykonayut-symfonichnu-poemu-danylo-galycky.html) [in Ukrainian].
22. Vidbulas' premiera vystavy «Danylo Halytskyi» [The premiere of the play «Danylo Halytsky» took place]. *Kaluska miska rada*. 25.09.2019. URL: <http://kalushcity.if.ua/news/category/city/2019/06/25/21228/view> [in Ukrainian].
23. Vivatenko S.V. Knyaz Daniil Galitskij. Galitsko-Volynskoe knyazhestvo [Knyaz Danylo Galytskyj. Principality of Galicia-Volyn]. Moskva, 2017. URL: <https://www.livelib.ru/book/1003662790-knyaz-daniil-galitskij-galitsko-volynskoe-knyazhestvo-sergej-vivatenko> [in Russian].
24. Volynskyj M.M. Mytarstva z «Danylom» [Customs with «Danylo»]. Vystup na Mizhnarodnii nauko-praktychnii konferentsii «Ukrainska serednovichna derzhava (XIII – XIV st.)». Lviv, 2013. URL: [https://mwolynskij.at.ua/publ/mitarstva\\_z\\_danylom\\_vystup\\_na\\_mizhnarodnij\\_nauko-praktychnij\\_konferenciji\\_ukrajinska\\_serednovichna\\_derzhava\\_xiii\\_xiv\\_st/1-1-0-9](https://mwolynskij.at.ua/publ/mitarstva_z_danylom_vystup_na_mizhnarodnij_nauko-praktychnij_konferenciji_ukrajinska_serednovichna_derzhava_xiii_xiv_st/1-1-0-9) [in Ukrainian].
25. Zhurska M., Belochkina Yu. Danylo Halytskyj [Danylo Halytskyj]. Kharkiv: Folio, 2018. 121 p. [in Ukrainian].